

terstond baat bij doca, 5 maal 1 mg per dag. Denzelfden dag nog week de intensieve moeheid en weldra konden uitgebreide wandelingen gemaakt worden. De beterschap hield aan, hoewel een „ondergrond” van moeheid — bij te groote inspanning — bij tijd en wijle merkbaar bleef. Na ruim 1½ jaar zijn deze restanten verdwenen. Patiënte kon het aanvankelijk gebruiken als pervitine: prompt verbeterde het uithoudingsvermogen. Allengs werd de dosis verminderd. Psychische effect is mijns inziens uitgesloten wegens gecamoufleerde toediening. Oadanks het algemeene therapeutische pessimisme bij deze toestanden (moeheid!) lijkt mij een proef met doca aan te bevelen.

Den Haag, 28 Maart 1946

A. VAN 'T RIET

HET GEPATENTEERDE GENEESMIDDEL OF SPECIALITÉ.

De phase van de wereldgeschiedenis, welke op dit oogenblik wordt beleefd, stelt op elk gebied groote eischen aan bezinning en het hergroepeeren van doelstellingen.

Sociaal-politiek heeft een omwenteling plaats, bijna ongemerkt en door groote lagen aanvaard, waarbij in sterke mate het algemeen belang voorgaat boven persoonlijke baten. En al moge een „geleide oeconomie” in vele kringen stuiten op een innerlijken tegenstand, een groote mate van overheidsbemoeienis in zaken waarbij het algemeen welzijn vooropstaat, wordt aanvaard. En zoo meen ik, dat de tijd niet alleen ideëel rijp is voor bezinning omtrent het bovenvermelde onderwerp, maar dat ook uit practische overwegingen hierover moet worden nagedacht.

De chemisch-pharmaceutische grootindustrie is sinds de laatste halve eeuw een ernstig probleem geworden, omdat hierdoor in het geheele complex van samenwerking ter bestrijding van ziekten, een nieuw element zijn intrede heeft gedaan, namelijk het winst maken uit de ellende der menschheid.

De beroepen van arts en apotheker behooren van ouds tot het officium nobile, zij zijn ondanks alle voorbeelden, die helaas het tegendeel zouden schijnen, gebaseerd op een humanitair principe. Het *hulp* verleenen aan den zieke is de taak die vooropstaat. Het feit, dat ook de arts en de apotheker moeten leven, maakt voor hen het aanvaarden van een honorarium, een eeregave, tot een levensnoodzaak. Dat, het moge hier nogmaals worden aangestipt, om allerlei redenen het brengen van hulp en het aanvaarden van een honorarium in de practijk var rangorde verwisselt, en de eeregave in dezen, van efficiëntie doortrokken tijd wel eens in sterke mate de „eer” verliest, moge te betreuren zijn, aan het principe wordt niet openlijk getornd. De andere instellingen van ziekenverzorging en openbare gezondheid zijn grootendeels gebaseerd op overheidsbemoeienis en particuliere liefdadigheid.

Bij de opkomst van de industrie, die zich ging toeleggen op het vervaardigen van geneesmiddelen, deed echter in dit geheele complex van humanitair arbeid een nieuw principe zijn intrede, namelijk het kapitaal, dat zich het maken van winst ten doel stelt. Het noemen van den naam „aspirine” zal bij iedereen de associatie opwekken van reclame, het met alle geraffineerdheid, waarover de moderne tijd beschikt, aan den man brengen van een middel dat tien maal duurder is dan noodig zou zijn.

Dit is een factor, welke in de kern der zaak in tegenspraak is met elken anderen arbeid op dit terrein. De arts en de apotheker, die niet alleen moreel, doch eveneens door het afleggen van een eed en tenslotte door allerlei officieele voorschriften zijn gebonden, worden niet in de voornaamste plaats in hun bestaan, doch wel in de ideëele basis van hun beroep aangetast door de propaganda van de industrie. Deze levert bij het schoon verpakte medicament een complete handleiding, soms in kleurendruk, voor de behandeling van allerlei symptomen en ziekten, met de vooropgezette suggestie tot koopen en tot innemen te dwingen. Daar arts en apotheker terecht geen reclame mogen maken en zij alleen hulp verleenen op verzoek, is de ongevroegde aanbieding van het patentgeneesmiddel een inbreuk op hun beider levensbasis.

Maar er is meer, ik wees daarop reeds eerder en elders: de stortvloed dezer middelen die de markt overstroomt, is door niemand meer te overzien en naar waarde te schatten. De verwarring die hierdoor ontstaat is een zeer ernstig gevaar voor de geneesmiddelenpositie in haar geheel en daarmee dus tevens voor de volksgezondheid.

Ook om der wille van de industrie zelve is een bezinning noodzakelijk. Want niet alleen heeft deze de wereld overstelpt met dure en vaak waardelooze middelen, anderzijds dankt deze laatste aan haar een aantal onschatbare onderzoekingen en uitvindingen.

Het zijn de laatste decennia niet meer de Hoogeschoolen, die bij uitstek de bakermat zijn van den vooruitgang der wetenschap, maar veel meer de door onbepaalde middelen gesteunde research-afdeelingen van de grootindustrie. Zij hebben op grond van hun onderzoekingsmethodes en hun outillage verschillende patent-medicijnen geleverd, waarvoor men niet genoeg dankbaar kan zijn.

Moge ik aldus zeer in het kort den moreelen kant van dit vraagstuk hebben belicht, de praktische kant is geheel een resultaat van den oorlog. Voordien was Duitschland het land, dat ons het meest heeft overstelpt met specialité's. Thans zijn de fabrieken vermoedelijk grootendeels verwoest en is de animo om nog langer producten uit het Oosten te slikken zeer verminderd. Bovendien is het, gezien uit een oogpunt der deviezenpositie, voor de regeering een belangrijke vraag, welke geneesmiddelen van buiten dienen te worden ingevoerd en welke door het eigen land kunnen worden geleverd.

De vrije concurrentie op dit gebied dient thans aan banden te worden gelegd, zoowel om bovengenoemde ideeën als om deze praktische redenen. Van overheidswege dient hier ordenend en handelend te worden opgetreden, nu, nu de tijd daarvoor rijp is!

Er dient te worden overlegd welke patentgeneesmiddelen onvoorwaardelijk voor de volksgezondheid noodig zijn en welke door de Nederlandsche industrie kunnen worden vervaardigd. Alleen voor diegenen, die strikt noodig zijn en hier niet kunnen worden gemaakt, zouden deviezen moeten worden beschikbaar gesteld. Wanneer door deze toevallige situatie de buitenlandsche markt aan een strenge bepaling is onderworpen, kan het binnenland onder oogen worden gezien. Hier zou een coördinatie-commissie, gevormd door artsen en apothekers eenerzijds, door vertegenwoordigers van de pharmaceutische industrie anderzijds een werkverdeling moeten opstellen en aan de hand van de behoefte toewijzingen voor de bereiding van bepaalde middelen uitgeven. Op de samenstelling, het in den handel brengen en de prijzen zou controle moeten worden uitgeoefend, zoodat meer worde rekening gehouden met de *hulp* die moet worden verleend dan met den factor winst welke moet worden behaald. Al zal ook hier, evenals elders arbeid redelijk moeten worden beloond.

Uit schriftelijk en mondeling overleg met Regeering en Hoofdinspectie is mij gebleken, dat dit onderwerp de aandacht van bevoegde instanties heeft, doch deze moet worden gesteund door een communis opinio van hen, die deze materie moeten hanteeren. Ik hoop dat dit artikel hiertoe moge bijdragen.

Batavia, Maart 1946

H. R. M. DE HAAN

SCHAARSCHE GENEESMIDDELEN.

Er is een hoeveelheid A.T. 10 aangekomen en onder de pharmaceutische groothandelaren verdeeld. De voorraad is echter beperkt, zoodat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat deze spoedig verbruikt is. Nieuwe aanvoer wordt binnenkort verwacht.

Tevens heeft de pharmaceutische groothandel een beperkte hoeveelheid Solganol ontvangen. Wat den voorraad betreft geldt hiervoor hetzelfde als voor A.T. 10; een nieuwe bestelling voor Solganol is in Engeland geplaatst.

De artikelen codeïne en morphine worden, zij het ook op beperkte schaal, vervaardigd door de N.V. Nederlandsche Cocaïne-fabriek te Amsterdam en de N.V. v/h A. A. BONNEMA te Apeldoorn. Afleveringen vinden regelmatig plaats aan de daarvoor in aanmerking komende pharmaceutische groothandelaren. Het kan echter voorkomen, dat deze tijdelijk niet over genoemde artikelen in substantie beschikken; in dat geval kan de groothandel helpen, uiteraard met inachtneming van de geldende distributiebepalingen, met verschillende vormen (tabletten), waarin morphine en codeïne, afkomstig uit de aangevoerde units, zijn verwerkt.

Amsterdam, 6 April 1946

J. W. BIRZA,

*directeur van het Rijksbureau voor
genees- en verbandmiddelen.*

SIMULATIE.

Nu de militaire dienst de normaal wordende sfeer van het leven dreigt te verstoren trachten velen zich hieraan te onttrekken. De oude middelen zijn te bekend en naar nieuwe wegen wordt ijverig gezocht. Dezer dagen hoorde ik van een nieuw trucje, dat Amerikaansch schijnt te zijn. Op een cigaret worden enkele druppels jodiumtinctuur